

УДК 314.748

Мульська О.П.

кандидат економічних наук

Інституту регіональних досліджень імені М.І. Долішнього
Національної академії наук України

МІГРАЦІЙНІ ФАКТОРИ ВИШТОВХУВАННЯ РОБОЧОЇ СИЛИ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

MIGRATION PUSH-FACTORS OF THE LABOUR FORCE OF THE REGION (FOR EXAMPLE, LVIV REGION)

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню впливу соціально-економічних факторів на обсяги міграції в Україні й регіоні (на прикладі Львівської області). Проаналізовано основні міграційні фактори відштовхування в регіоні. Зроблена спроба дослідити потенційні обсяги міжнародної та регіональної міграції в Україні через призму зміни push-факторів.

Ключові слова: міграційні процеси, робоча сила, соціально-економічні чинники, фактори відштовхування, мінімальна заробітна плата, політична ситуація.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена исследованию влияния социально-экономических факторов на объемы миграции в Украине и регионе (на примере Львовской области). Проанализированы основные миграционные факторы отталкивания в регионе. Сделана попытка исследовать потенциальные объемы международной и региональной миграции в Украине через призму изменения push-факторов.

Ключевые слова: миграционные процессы, рабочая сила, социально-экономические факторы, факторы отталкивания, минимальная заработная плата, политическая ситуация.

ANNOTATION

The article is devoted to the study of the influence of socio-economic factors on the volume of migration in Ukraine and in the region (on the example of Lviv region). The main migration push-factors in the region are analyzed. An attempt was made to explore the potential volume of international and regional migration in Ukraine through the prism of modified push-factors.

Keywords: migration, labour, socio-economic factors, push-factors, minimum wage, political situation.

Постановка проблеми. На початку ХХІ століття трудова міграція в Україні перетворилася на невід'ємну складову економічних відносин і впливовий фактор її розвитку. Економіка країни створює нові умови для інтенсифікації міграційних процесів і сприяє глибоким перетворенням у структурі міграційних зв'язків держави. Міграційні процеси України стають значущим чинником її розвитку, що й зумовлює необхідність ґрунтовного оцінювання причин, факторів виникнення явища й закономірностей його розвитку, визначення характеру змін у підходах до стимулювання або протидії міграції, а також постійного вдосконалення системи регулювання міграційних процесів, що викликані push-pull факторами («відштовхування-притягання»).

Україна є одним із найбільш активних учасників міжнародних міграційних процесів. Ураховуючи неоднозначність і загрозливий ха-

рактер впливу нестримного зростання трудової міграції на економіку країни, у національну міграційну політику необхідно внести істотні корективи. Регулювання міграційних процесів має стати невід'ємною складовою національної стратегії розвитку та сприяти розв'язанню демографічних і економічних проблем. Розробка ефективної міграційної політики потребує розуміння й дослідження того, хто мігрує, і відповідних факторів. Кожна особа приймає рішення щодо міграції в силу різних причин як усередині країни походження, так і в країні прямування. Тому сучасні міграційні тенденції в Україні варто розглядати через призму міграційних факторів відштовхування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема міграції та зростання міграційної активності робочої сили не є новою для наукового дискурсу. Широко її відображено в працях Е.М. Лібанової, У.Я. Садової, М.Д. Романюка, О.В. Позняка, І.Л. Петрової, О.Р. П'ятковської, Л.К. Семів, О.А. Малиновської, М.М. Біль, І.Є. Реліна, І.А. Лапшини, Л.С. Лісогор та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених міграції населення, дослідженню причин її виникнення, зростання й формування міграційної політики, поки що відсутні глибокі комплексні дослідження міграційних факторів як відштовхування, так і притягання. Тому існує потреба в подальших теоретико-методологічних і практичних дослідженнях у цьому напрямі.

Мета статті. Метою дослідження є проведення факторного аналізу міграційних процесів в Україні й виявлення сили впливу соціально-економічних факторів на обсяги міграції робочої сили регіону (на прикладі Львівської області).

Виклад основного матеріалу. Міграція робочої сили є унікальною можливістю самореалізації, розвитку власного потенціалу й забезпечення розвитку родини, формування заощаджень та отримання досвіду тощо. Зважаючи на позитивні сторони міграції в Україні в період євроінтеграції, варто зазначити, що Україна потребує інтерактивних способів балансування між імперативами відкритості, безпеки й розвитку.

Рівень участі робочої сили різних регіонів нашої країни в трудовій міграції та географічна спрямованість є різними. Найвища інтенсивність міграції є в західних областях, найнижча – у центральних. На сході рівень участі визначається як низький. Такий розподіл пов'язаний із близькістю регіону до державних кордонів чи столиці України (як альтернативи міграції). Лідером за кількістю трудових мігрантів є Закарпатська область. Найбільша країна-реципієнт закарпатців – Чеська Республіка. Жителі Чернівецької області працюють переважно в країнах Євросоюзу; Івано-Франківської, Львівської й Тернопільської областей обирають Польщу, Росію та Італію; Рівненської та Волинської сусідню Білорусію й Польщу. Російська Федерація є основною країною призначення для вихідців східних, центральних, північних і південних областей [6].

Для підтвердження цієї думки дослідимо зв'язок (на основі кореляційно-регресійного аналізу) міжрегіональної міграції у Львівській області й Україні (результуючі змінні) та соціально-економічними факторами, які і є міграційними факторами відштовхування (таблиця 1). Достовірність проведеного дослідження перевірено автором за допомогою групи показників (середньоквадратичного відхилення Constant Y та Constant X, стандартного відхилення, середньоарифметичного значення, t-критерію Ст'юдента), а щільність зв'язку – за допомогою коефіцієнта детермінації, що близький до одиниці. За допомогою кореляційної матриці виділено силу зв'язку між факторами, що впливають на досліджуване явище та їх характер.

Зауважимо, що серед поданих факторів істотне значення мають такі індикатори, як гро-

Таблиця 1

Дослідження впливу push-факторів на обсяги міграції в Україні та Львівській області (кореляційний аналіз)

Push-фактори	Обсяги міграції у Львівській області		Обсяги міграції в Україні	
	регіональна	міжнародна	регіональна	міжнародна
Валовий регіональний продукт (ВРП) у розрахунку на одну особу, у фактичних цінах, грн	-0,7231	-0,8947	-0,7943	-0,8981
Нааявний дохід на одну особу, грн	-0,7764	-0,8951	-0,8615	-0,9249
Реальний нааявний дохід, у % до попереднього рок	0,4946	0,5647	0,6267	0,6335
Грошові доходи в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн	-0,8151	-0,9107	-0,9054	-0,9494
Рівень оплати праці	-0,5313	-0,6275	-	-
Доходи від продажу сільськогосподарської продукції, грн	0,6627	0,8937	0,7452	0,8904
Частка пенсії в сукупному доході домогосподарств, грн/міс.	-0,2018	-0,5810	-0,3826	-0,6403
Допомоги, пільги, субсидії та компенсаційні виплати, надані готівкою	-0,1386	-0,1076	-	-
Сукупні витрати в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, грн	-0,7909	-0,8900	-0,8935	-0,9389
Заборгованість із виплати заробітної плати, тис. грн	0,1935	0,3645	-	-
Номінальна заробітна плата, у % до попереднього року	0,7496	0,4897	-	--
Реальна заробітна плата, у % до попереднього року	0,9265	0,6484	0,8737	0,6631
Кількість населення із середньодушовими загальними доходами в місяць, нижчими за прожитковий мінімум, тис. осіб	0,8512	0,9451	0,8524	0,9046
Децильний коефіцієнт диференціації загальних доходів населення	0,4799	0,7870	0,5469	0,7520
Кількість бідного населення, тис. осіб	0,0985	0,3672	-	-
Межа бідності, грн	-0,7970	-0,9262	-0,8834	-0,9530
Рівень бідності за регіональною межею, %	0,0384	0,2492	-	-
Економічно активне зайняте населення у віці 15-70 років, тис. осіб	-0,7671	-0,9618	-0,8449	-0,9634
Економічно активне безробітне населення працездатного віку, тис. осіб**	0,4913	0,8832	0,5254	0,7929
Кількість інвалідів на 1 000 населення, тис. осіб	-0,6463	-0,8701	-0,7706	-0,9094

**за методологією МОП

Розраховано авторами на основі даних [1]

шові доходи й середньомісячні сукупні витрати в розрахунку на одне домогосподарство, рівень номінальної та реальної заробітної плати населення, диференціація населення за середньодушовими місячними доходами, нижчими за прожитковий мінімум, а також межа бідності й кількість економічно активного зайнятого населення у віці 15–70 років. Найменше впливають такі міграційні фактори відштовхування, як частка пенсії в сукупних доходах домогосподарств України, що, на нашу думку, спричинене незначною часткою доходів пенсіонерів. Не варто мінімізувати значення різного роду допомоги, пільг, субсидій і компенсаційних виплат, надані урядом готівкою, до розміру сукупних доходів домогосподарств, а також заборгованість із виплати заробітної плати, кількість бідного населення чи рівень бідності за регіональною межею.

За результатами дослідження регіональних міграційних push-факторів, можна стверджувати, що на кількість емігрантів у Львівській області найбільше впливають загальні індикатори, такі як наявні доходи та ВРП на одну особу, грошові доходи в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство й рівень оплати праці (коефіцієнти кореляції рівні, відповідно, 0,8951; -0,8947; 0,9107; -0,6275).

Варто відзначити й значущість таких регіональних факторів міграційного відштовхування, як доходи від продажу сільськогосподарської продукції, рівень економічно активного зайнятого населення у віці 15–70 років і безробітного населення працездатного віку ($r_1 = -0,8937$; $r_2 = -0,9618$; $r_3 = 0,8832$). Не менш цікавим є фактор кількості інвалідів на 1 000 населення ($r_4 = -0,8701$).

Факторами міжрегіонального міграційного відштовхування у Львівській області є розмір ВРП і наявний дохід у розрахунку на одну особу, середньомісячні грошові доходи та сукупні витрати в розрахунку на одне домогосподарство.

Так, основними чинниками міграційного відштовхування в Україні за результатами факторного аналізу (2004–2012 рр.) є такі: наявний дохід населення та грошові доходи й витрати в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство, а також рівень бідності. Наголосимо, що висока кореляція є і між фактором кількості економічно активно зайнятого населення у віці 15–70 років та інвалідів на 1 000 населення (коефіцієнти кореляції рівні, відповідно, -0,9634 та -0,9094). Такі фактори, як рівень доходів від продажу сільськогосподарської продукції й кількість населення із середньодушовими місячними доходами, нижчими за прожитковий мінімум, а також кількість економічно активного безробітного населення працездатного віку, є прямо пропорційними та

безпосередньо впливають на рівень трудової міграції ($r_1 = 0,8904$; $r_2 = 0,9046$; $r_3 = 0,7929$).

За результатами представленого факторного дослідження, можна констатувати, що найбільш вагомим міграційним push-фактором є розмір заробітної плати. Цікаво, що розміри середньомісячного заробітку українських мігрантів у різних країнах кардинально різняться (рисунк 1).

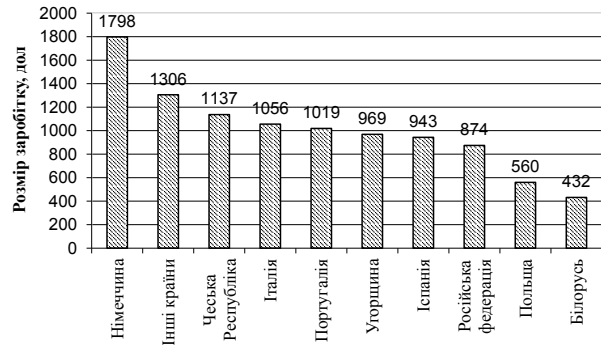

Рис. 1. Розмір середньомісячного заробітку українського мігранта в різних країнах, 2010–2012 рр.

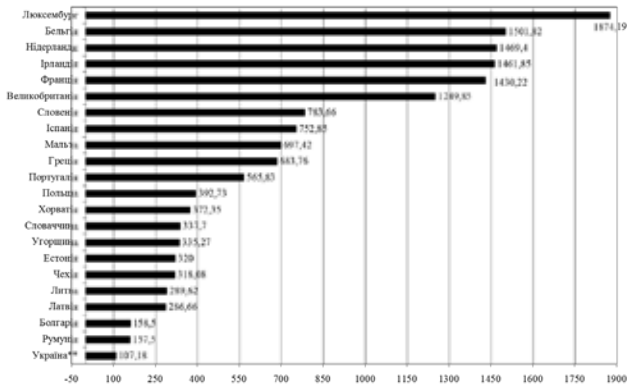
Представлено авторами на основі даних [2, с. 57]

Так, середньомісячний заробіток одного трудового мігранта з України становив 930 дол. США, що майже втричі більше ніж у середньому на одного штатного працівника, зайнятого в економіці України (330 дол. США – у 2012 р.; 817 доларів – у 2008 р.). Заробіток чоловіків був вищим за заробіток жінок: 996 та 813 дол. США, відповідно [2, с. 55]. Найвищий заробіток трудових мігрантів спостерігався в Німеччині і становив близько 1 789 дол. США у 2010–2012 рр. Такі країни, як Італія, Португалія й Чеська Республіка, залишаються атрактивними для українських мігрантів у фокусі середньомісячної заробітної плати, яка коливається в межах 1 137–1 019 дол. США.

Так, не менш цікавим є дослідження мінімальної заробітної плати в країнах ЄС (рис. 2). Для порівняння, офіційно встановлена мінімальна заробітна плата в Португалії становила на 217 євро менше за середньостатистичний заробіток українського мігранта, в Іспанії – на 38 євро, а в Польщі – на 32 євро, в Україні – на 330 євро менше за середньомісячний рівень оплати праці¹.

Наголосимо, що метод побудови рівняння лінійної множинної регресії дасть нам змогу за великої кількості факторів отримати найкращу апроксимацію результативної ознаки – зовнішня міграція у Львівській області. Якість і достовірність рівняння множинної регресії перевірено за допомогою коефіцієнтів множинної кореляції й детермінації, стандартної похибки та критерію Фішера, що більше за табличне значення, при ступенях свободи 7,1 і рівню довіри $p = 1,828918$. Дослідження проведено мето-

¹ Примітка: порівняння здійснено за офіційно встановленим курсом НБУ станом на 27.12.2012 р.

**Розраховано автором за даними [3]

Рис. 2. Мінімальна заробітна плата в країнах ЄС та Україні, станом на 01.01.2013 р.

Представлено автором за даними [9]

дом покровою регресії з F-включенням. Так, найбільше впливає на міграцію показник – ВРП у розрахунку на одну особу, оскільки стандартизований регресійний коефіцієнт дорівнює -2,03786.

Push-фактори регресійної моделі є показниками-дестимуляторами (реальна заробітна плата у % до попереднього року (X_1), ВРП у розра-

хунку на одну особу (X_2), економічно активне зайняте населення у віці 15–70 років (X_3), номінальна заробітна плата (X_4), співвідношення частки пенсії до доходів домогосподарств (X_5), кількість бідного населення (X_6), заборгованість із виплати заробітної плати (X_7). Результати дослідження якості й достовірності побудованої множинної лінійної регресії подано в таблиці 2.

Результати аналізу підтверджують, що обсяги міграції робочої сили корелюють із соціально-економічними факторами й іншими чинниками, пов'язаними зі збільшенням кількості домогосподарств щодо невдоволення фінансовою нестабільністю. Зокрема, значно впливають на результуючу змінну такі індикатори, як рівень економічно зайнятого населення у Львівській області та рівень реальної заробітної плати (стандартизовані регресійні коефіцієнти, відповідно, рівні 1,89153 та 1,42775). На нашу думку, така ситуація демонструє, що внутрішнє переміщення осіб зумовлене й низкою інших індикаторів соціально-культурологічного характеру.

Рівняння множинної лінійної моделі обсягів міжнародної міграції (Y) подано за допомогою формули (1):

Таблиця 2

Результати множинної регресії міжнародної міграції та push-факторів у регіоні (Львівська область)

Фактори	Параметри рівняння регресії					
	Стандартизовані регресійні коефіцієнти	Стандартизована похибка	Нестандартизовані регресійні коефіцієнти	Стандартна похибка	t – критерій Ст'юдента, t(3)	Рівень значимості
Вільний член			-0,00000	0,000008	-0,0	1,000000
Реальна заробітна плата, X_1	1,42775	0,000067	1,42775	0,000067	21457,4	0,000030
ВРП у розрахунку на одну особу, X_2	-2,03786	0,000198	-2,03786	0,000198	-10310,2	0,000062
Економічно активне зайняте населення у віці 15-70 років, X_3	1,89153	0,000233	1,89153	0,000233	8107,8	0,000079
Номінальна заробітна плата, X_4	-0,52186	0,000064	-0,52186	0,000064	-8171,7	0,000078
Співвідношення частки пенсії до доходів домогосподарств, X_5	-0,27330	0,000069	-0,27330	0,000069	-3963,9	0,000161
Кількість бідного населення, X_6	-0,12012	0,000075	-0,12012	0,000075	-1602,9	0,000397

Регресійний аналіз						
Коефіцієнт множинної кореляції			0,9878996754			
Коефіцієнт детермінації			0,9987654785			
Скоригований коефіцієнт детермінації			0,9993825486			
F-критерій Фішера			1,772448 > F _{табл.}			
Ступені свободи			7,1 при p=1,828918			
Стандартна похибка оцінки			4,0771			
Заборгованість із виплати заробітної плати, X_7	0,01232	0,000065	0,01232	0,000065	189,6	0,003357

Примітка: розрахунки здійснено авторами у програмі Statistica 7

$$Y = 1,4278 * X_1 - 2,03789 * X_2 + 1,8915 * X_3 - 0,5217 * X_4 - 0,2733 * X_5 - 0,1201 * X_6 + 0,0123 * X_7 \quad (1)$$

Спрогнозуємо обсяги Y за відповідними значеннями регресорів ($X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6, X_7$), а також визначимо інтервал надійності. З метою побудови прогнозу пропонуємо значення для досліджуваних показників. Так, реальна заробітна плата – 120 % (X_1), валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу за рік – 26 000 грн (X_2), кількість економічно активно зайнятого населення у віці 15–70 років – 2100 тис. осіб (X_3), розмір номінальної заробітної плати – 119% (X_4), співвідношення частки пенсії до доходів домогосподарств – 26% (X_5), кількість бідного населення – 600 тис. осіб (X_6), розмір заборгованості із виплати заробітної плати – 40 000 тис. грн (X_7). Зауважимо, що передбачуване значення для досліджуваного рівня міжнародної міграції рівне 48 489 осіб. З імовірністю 95% прогнозований обсяг зовнішньої міграції є у межах $48445 < M < 48533$ ².

Задля подання більш комплексного дослідження міграційної активності робочої сили у

Львівській області надамо результати залежності міжрегіональної міграції та факторів міграційного відштовхування в таблиці 3 (методом множинної регресії).

Рівняння множинної лінійної моделі обсягів міжрегіональної міграції в регіоні (Y) подано за допомогою формули (2):

$$Y = -0,845633 * X_1 - 0,311764 * X_2 + 0,105140 * X_3 + 0,035630 * X_4 - 0,075878 * X_5 \quad (2)$$

Результати аналізу підтверджують гіпотезу, що обсяги зовнішньої трудової міграції населення корелюють із такими факторами, як частка пенсії у структурі доходів домогосподарств і рівень бідності за регіональною межею (стандартизовані регресійні коефіцієнти, відповідно, рівні -0,311764 та 0,105140).

Зробимо спробу побудувати прогноз обсягів міжрегіональної Y за відповідними значеннями регресорів $f(X_1, X_2, X_3, X_4, X_5)$, а також визначимо інтервал надійності. Для цього попередньо задаємо значення відповідних push-факторів. Так, кількість інвалідів на 1 000 населення – 55 тис. осіб (X_1), співвідношення частки пенсії

Таблиця 3

Результати множинної регресії залежності міжрегіональної міграції та push-факторів у регіоні (Львівська область)

Фактори	Параметри рівняння регресії					
	Стандартизовані регресійні коефіцієнти	Стандартизована похибка	Нестандартизовані регресійні коефіцієнти	Стандартна похибка	t – критерій Ст'юдента, t(3)	Рівень значимості
Вільний член			0,000000	0,005998	0,0000	1,00000
Кількість інвалідів на 1 000 населення, X_1	-0,845633	0,015287	-0,845633	0,015287	-55,3177	0,00001
Співвідношення частки пенсії до доходів домогосподарств, %, X_2	-0,311764	0,014130	-0,311764	0,014130	-22,0633	0,00020
Рівень бідності за регіональною межею, %, X_3	0,105140	0,007072	0,105140	0,007072	14,8661	0,00066
Співвідношення частки оплати праці до доходів домогосподарств, %, X_4	0,035630	0,008619	0,035630	0,008619	4,1337	0,02569
Співвідношення частки допомоги, пільг, субсидій і компенсаційних виплат, наданих готівкою, до доходів домогосподарств, %, X_5	-0,075878	0,021299	-0,075878	0,021299	-3,5624	0,03776
Регресійний аналіз						
Коефіцієнт множинної кореляції			0,99993928			
Коефіцієнт детермінації			0,99987856			
Скоригований коефіцієнт детермінації			0,99967617			
F-критерій Фішера			4940,3 > Fтабл.			
Ступені свободи			5,3 при p=0,00028			
Стандартна похибка оцінки			0,0018			

Примітка: розрахунки здійснено у програмі Statistica 7

² Примітка: прогноз здійснений у програмі Statistica 7 із запропонованими автором значеннями досліджуваних регресорів.

до доходів домогосподарств – 25% (X_2), рівень бідності за регіональною межею – 20% (X_3), співвідношення частки оплати праці до доходів домогосподарств – 60% (X_4), співвідношення частки допомоги, пільг, субсидій і компенсаційних виплат, наданих готівкою, до доходів домогосподарств – 5% (X_5). Зауважимо, що передбачуване значення для досліджуваного рівня міжрегіональної міграції рівне 12 549 осіб. Прогнозований обсяг міграції: $11816 < M < 13282$ (з імовірністю 95 %) ³.

Економічна криза в країні, а відтак, і в регіоні зумовила поглиблення дефіциту місць прикладання праці, відсутності гідних умов праці та неефективного соціального захисту економічно активного населення. Водночас аналіз підтвердив факт існування своєрідного зв'язку між міграційними факторами відштовхування й зовнішньою трудовою міграцією.

Наголосимо, що є відмінність між економічними й політичними push-факторами, а також між економічними і політичними причинами міграції, хоча й те, й інше нелегко відокремити. Нелегальна трудова міграція сприяє асиметрії між попитом на працю та пропозицією, напруженню між економікою та політикою, перешкоджає підприємствам регулярно наймати робітників за необхідності. Так, у країнах із розвинутою економікою (зокрема країни ЄС і США) трудова міграція жорстко обмежена й велика частина іммігрантів (студенти, біженці тощо) проходять через возз'єднання сім'ї. Отже, трудова міграція, за винятком деяких затребуваних професій, зокрема висококваліфікованих, штовхає у бік ірраціональних каналів міграції. Основна проблема полягає в наявності низької кваліфікації та, відповідно, низькооплачуваних працівників. Причинами цього є (а) висококваліфіковані корінні працівники, частка яких зростає, за (б) низьких доходів низькооплачуваних робочих місць.

Економічні push-фактори міграції здебільшого ідентичні, що впливають на регулярні міграції: безробіття, низькі доходи, незадовільні умови праці або відсутність кар'єрних можливостей. До ключових факторів «відштовхування» міграції в Україні варто зарахувати високий рівень безробіття й бідності; велику різницю в рівні заробітної плати між Україною та державами-членами ЄС, а також Росією. Міграційні фактори відштовхування, перераховані вище, призводять до того, що українські мігранти погоджуються на важку фізичну низькооплачувану працю, принаймні в перші кілька місяців своєї еміграції. Тобто, наші громадяни за кордоном влаштовуються на роботу, яку вони в Україні вважали б нижчою за рівень своєї кваліфікації й освіти. Однак за таку роботу їм платять набагато більше, ніж в Україні, та водночас значно менше, ніж отримували б

громадяни країн призначення за таку саму роботу. У зв'язку з цим, а також через ситуацію в українській економіці, яка набагато більше постраждала від глобальної фінансової кризи, не скоротились масштаби трудової міграції з України. Наслідки кризи також відіграють роль міграційного фактора «відштовхування», створюючи нову хвилю трудової міграції [10].

Збільшення трудової міграції з України має також два різні типи впливу на соціально-культурологічну ситуацію в державі. Позитивний вплив виражається переважно в загальному зростанні економічної безпеки та покращенні якості життя родин мігрантів. Варто наголосити, якщо працевлаштування за кордоном не було б можливим, рівень безробіття в Україні в першій половині 2012 р. був в 1,5 раза вищим за фактичний рівень на той період. Середній щомісячний дохід трудових мігрантів у 2012 р. становив 1 017 дол. США, що майже в 3 рази вище за середню заробітну плату в Україні [4]. Доходи українських трудових мігрантів мають важливе й часто вирішальне значення для забезпечення їх родин.

На сьогодні політичний фактор є особливо актуальним для України. Так, наприкінці ХХ ст. Угорщині довелося прийняти десятки тисяч біженців, передусім етнічних угорців, які масово рятувалися від конфліктів і політичної нестабільності в колишній Югославії та Румунії, що створювало неабиякі труднощі. Проте з нормалізацією життя на Балканах, уступом до ЄС Словаччини й Румунії, де проживає численна угорська меншина, цей потік скоротився. Однак значна частина угорської молоді, насамперед кваліфікованої, орієнтована на працевлаштування в країнах Євросоюзу [5, с. 140].

Наголосимо, щодо політичної ситуації в Україні складно навіть прогнозувати на короткотерміновий період. Однак можна стверджувати про наявність політичної нестабільності, яка і є причиною збільшення обсягу міграції з України. Навіть у випадку стабілізації ситуації, враховуючи політичні події, які відбулися в Україні з початку 2014 р., можна прогнозувати зменшення кількості мігрантів до Росії, особливо із західних областей [8]. Як альтернативу мігранти можуть обрати країни ЄС, крім того, цьому сприятиме і спрощення візового режиму.

У ст. 18 Проекту Угоди про асоціацію України та Європейського Союзу зазначається, що «існуючі можливості доступу до зайнятості для українських працівників, надані державами-членами згідно із двосторонніми договорами, мають бути збережені, а у разі можливості, покращені», а також те, що «Рада Асоціації зобов'язується розглянути можливість надання інших більш сприятливих положень у додаткових сферах, зокрема можливості доступу до професійного навчання, згідно із законами, умовами та процедурами, чинними у державах-членах та в ЄС, при цьому беручи до уваги ситуацію на ринку праці у державах-членах та в ЄС» [7, с. 20].

³ Примітка: прогноз здійснений у програмі Statistica 7 із запропонованими автором значеннями досліджуваних регресорів.

Висновки. Основними факторами впливу на рівень трудової міграції українців у сучасних умовах установа національної ідентичності та свідомості, сучасній політико-економічній ситуації є демографічна ситуація, рівень безробіття, розмір заробітної плати й політична ситуація в Україні та світі. Так, скорочення і старіння населення в країнах ЄС, наявність прихованого безробіття в Україні, проблеми працевлаштування молоді після здобуття освіти, перевищення розміру заробітної плати в кілька разів у країнах ЄС, порівняно з Україною, найвищі рівні заробітної плати серед усіх країн-реципієнтів українських мігрантів, політично-економічна чи соціально-культурологічна нестабільність в Україні – усе це міграційні push-фактори в Україні. Підписання Угоди про асоціацію України та ЄС є своєрідним фактором відштовхування, за рахунок якого спрощується візовий режим і здійснюється сприяння мобільності робочої сили.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Звіт щодо методології організації проведення та результатів модульного вибіркового обстеження з питань трудової міграції в Україні / Міжнародна організація праці. Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи. – Будапешт, 2013.– 98 с.
3. Інформаційно-аналітичні матеріали на засідання НТСЕР до питання про стан реформування оплати праці // Федерація профспілок України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ntser.gov.ua/split/files/content/p1-ps.doc.
4. Кравченко В.Г. Тенденції трудової міграції в Україні / В.Г. Кравченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kul.kiev.ua/images/chasop/2012_2/125.pdf.
5. Малиновська О.А. Політика сусідніх країн щодо співвітчизників як інструмент поповнення людських ресурсів: виклики та уроки для України / О.А. Малиновська // Стратегічні пріоритети. – № 3 (28). – 2013. – С. 138–146.
6. Міграційний рух населення у січні-вересні 2004–2012 рр. // Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Проект угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://comeuroint.rada.gov.ua/komevoint/doccatalog/document?id=56219>.
8. Сирочук Н.А. Міжнародна трудова міграція українців до країн Європейського союзу: фактори впливу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.kpi.ua/uk/node/622>.
9. Eurostat [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
10. International Migration Law: Glossary on Migration (2nd edition) / International Organization for Migration [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.iom.int. – 64 р.